

יהודי מארוקו מתארגנים לעלייה

בכל המתרחש בעולם. הקמת מדינת ישראל היה הנס השני שארע להם בתקופתנו לאחר כניסת האמריקאים. בתפישתם התגשמו חלומות הדורות וימות המשיח הגיעו. ביאת המשיח ומלכות בית דוד הם המטען הציוני-רוחני של עולי מארוקו. "אחרית הימים" באה להם ללא הכנה. בחפזון נמכרו חפצי בית והחלה נהירה נחפזת אל נמלי ההפלגה.

הפעולה הציונית התנועתית עדיין בראשית צעדיה והיא מקיפה מאות אחדות באין אפשרות לצאת לרחוב באופן גלוי. במשטר הקיים אין כל אפשרות לפתוח מועדונים או לכנס אסיפות פומביות. רוב הארגונים הציוניים, לרבות תנועות הנוער, מאורגנות ליד מוסדות רשמיים, בתי-הכנסיות ובתי-הספר. לאחר תקופת עלייה בלתי מבוררת נקבעו מסגרות חנוכיות וכבר הועברו מאות חלוצים להכשרה חלוצית בצרפת ובצפון אפריקה. חברות נוער במסגרת עלית הנוער הולכות ומתארגנות בחלקן במרוקו ובחלקן בצרפת. לחולים ומבריאים נקבעו מתנות מעבר מתאימים לצרכיהם. נסיון השנה ההולפת העמיד את המוסדות בפני הצורך הדחוף לחנוך וארגון גלות מארוקו לקראת חסולה המהיר. מאמצים אלו ימיעו לסלק את הלך-ימים, שנתגלו בעלית אנשי מארוקו בשנה הראשונה למדינת ישראל.

העם בתוספת אירופיים מעטים, ואף מבין הנוער היהודי, מפלגה זו נלחמת בגלוי הלאומיות היהודית ועשתה לעיתים יד אחת עם פורעים, בדומה למצב ששרר בארץ בשנת תרצ"ו.

למרות היציבות המקרית ביחסים בין שלושת חלקי האוכלוסיה, אין כל אפשרות שהיהודים ישארו במרוקו. מבחינה חוקית אין להם זכויות אזרחיות, במידה שלא קבלו נתינות צרפתית. יתר על כן, מקורות הפרנסה הולכים ונכרתים עם גדול האוכלוסיה וחוסר דאגה לפתוח מצד הממשלה. הדלות עשתה שמות ביהודים. מחלות קשות ממיתות אחוז גבוה של ילדים וכל מבוגר לפחות מחלה אחת קשה. נוון גופני ורוחני צפוי ליהדות של רבע מיליון באם לא תעלה תוך פרק זמן קצר. מזה מאות בשנים מרוכזים היהודים ברובעם סגורים ועל אף הגדול המתמיד באוכלוסיה לא נוספים בנינים חד-

שים. רשיונות לבנית בתים חדשים לא נתונים ליהודים. הצפיפות הרבה מגבירה את התחלואה והופכת את היהודי למעמד המפגר והגמון ביותר באוכלוסיה, הגם שהוא עולה על שכניו במוסר, בתרבות וביושר. יהודי מארוקו אינם מרבים לקרוא בעתונים ואינם בקיאים

שו עמד המופתי של ירושלים לשעבר. הוכנו רשימות מדויקות ונעשו הכנות ראשונות להקמת מחנות-השמדה. יודעי דבר ספרו על הכנת כבשנים במדינות אלג'יריה, ליהודי צפון-אפריקה. ברגע קרטי זה ארע גם שהציל את יהודי מארוקו מכליון חרוץ. האמריקאים נחתו על חוף מארוקו. הערבים זוממי הרעה נבהלו וליהודים היתה אורה ושמחה. בשנת 1948, בחודש יוני, נערך פוגרום ביהודי אוג'דה, עיירה מרוקאית נדחת, בה יש ישוב יהודי ניכר. הנאשמים מים ברצח ארבעים יהודים נדונו לעונש שים קלים, כי היהודים פחדו להעיד את כל שראו עיניהם. השלטונות הצרפתיים בדרך כלל אינם מעוניינים במאורעות, כיוון שהתערורות לשנאה יהודית מגבירה את הלאומיות המביאה לידי תביעות לעצמאות. הערבים מעוניינים להוכיח, שהם שומרים על יחס הוגן כלפי מעוטים כדי להיות זכאים לעצמאות מקוה. לפי נתונים אלו אופשרה

מרוקו של היום היא מוריטניה, הפרוץ ביניציה הרומית הנדחת בימי קדם. הישוב היהודי במרוקו היום — התחלת הישיבות — בימים ההם. במאה השביעית נכנעה מרוקו לכובש הערבי והיה דים רבים שנלחמו כשכטים בצד הבריחים נסוגו עמם לעבר הרי האטלס. צאצאי שבטים אלו נמצאים עד היום הנה בשלוחות נסתרות של ההרים. אורח חייהם כשל בדואים, שוכני-האילים ובעלי-מקנה, ולא נשתנה בהרבה. ידיעתם ביהדות חזקה על ידי ש"ד-רים, שפקדום כל ארבע חמש שנים, כדי לגבות את כספי ר' מאיר בעל הנס. שפתם העברית היא לשון התנ"ך ללא מלים ארמיות, מלבד הערבית-ברברית שהיא שפת הארץ. מספרם אינו עולה על כמה אלפים. ערי מארוקו מאוכלסות רבע מיליון יהודים, רובם בני מגורשים, שבאו מספרד במאה הי"ד והט"ו. יהודים אלה באו בעול השעבוד של המושלים המושלמים שראו בארצות אלו מושבות לנצול כלכלי.

מפנה לטובה חל בשנת 1912 עם כניסת צבאות צרפת למרוקו. היהודים שמשו יועצים ופקידים לכובשים, בזה העלו על עצמם את חמת המושלמים שבדקו בהם ולא הכירו בכבוש. אולם מעשי האלימות, רצח, שוד וחטיפת ילדות, — נפסקו. בדיעבד נאלץ השולט טאן, השולט בחסות צרפת, לקבל יהודים וצרפתים כיועציו בענייני כספים ואדמיניסטרציה.

ההזדמנות להפרע מן היהודים, שבני דוד בלאומיותם המרוקאית, ניתנה בנודע במר 1942. הנאצים עמדו לכבוש את כל צפון אפריקה בסיוע מלא של ממשלת ווישי. הערבים אורגנו על ידי שליחי המשרד הערבי בברלין, שברא-

יצחק גורן / באוטובוס ההולך העירה

"הכלב נקי הרבה. — אמרה האשה — הכלב נקי הרבה ואני משלם בשבילו אחד כרטיס".

היתה בו בנהג מדה רבה של סב לנות שכן היה מחייך, אלא שדבר בפסקנות ובתוקף: "נקי או לא נקי — אמר — אסור להושיב כלבים על הספסל".

האשה חדרה פנימה לתוך האוטובוס וישבה מאחורי הגבר המבוגר ורני הקטן. היתה מרטנת בינה לבין עצמה בלשון גרמנית והאנשים, שישובו במכוניות, גנבו בקול ובהנאה גלויה. גב הנהג חיך.

הנער הביט לאחור ותהה על האופן בו היה הכלבלב מוטל על כרכיה: "אבא — אמר הנער — הכלב נושך?" האב הביט לאחור באשה וראה שהיא תה נאה למדי על אף קמטים שבמצחה: "לא — אמר — אני חושב שהוא לא נושך. הוא קטן עווד".

הנער שב והביט בכלבלב: "הכלב של ורדי נושך את רנהילה וגם הוא קטן". אמר.

אט על מושבו עם שהוא מפויל בחי שאי מבטים כלפי האב ובקש להצין בעד לחלון החוצה. ברם מחמת שהיה אדן החלון גבוה מכפי קומתו, לא עלה הדבר בידו.

"אבא — אמר הילד — אבאליה, אני רוצה להביט החוצה".

— אין מה לראות, אמר האב — אין לך מה לראות בחוץ.

"רק רגע — התחנן הנער — רק רגע אחד להביט החוצה".

"רני — אמר האב — רני, שב בש-קט, אם לא תשב בשקט, אני מחזיר אותך הביתה".

הנער שב ונצטמצם על מושבו ולכסן מבט של טינה אל האב.

"כן — אמר הנהג — אני נוסע לתל-אביב".

אשה בגיל העמידה עלתה בכבש המכונית ובזרועותיה היה מוטל כלבלב קטן שעורו ברוד.

הנהג נקב בכרטיסה: "את הכלב אסור להושיב על הספסל" אמר, האשה הביטה בו במורת-רוח: "אני אשי-לם בשבילי" אמרה בלשון עלגת.

הנהג הביט במראה התלויה מעל לראשו ובחן בעיון-מה ובהנאה גלויה את שמו העב: "כן — אמר — אני נוסע העירה".

הגבר המבוגר דחף את הנער לפנים והושיט לנהג כרטיס אחד לניקוב.

"בן כמה הילד?" שאל הנהג. "הוא בן חמש" אמר הגבר. הנהג לטף את תלוליו הבהירים: "הוא נחמד" אמר, הגבר (ונסתבר שהיה זה אביו) חיך בהנאה והביט בנהג.

מבטו אמר תודה.

לאחר שנקב הנהג בכרטיס הלכו השניים וצנחו על מושב פנוי, האוטו-בוס היה ריק בחצויו והתחנה היתה אף היא שוממה על אף שעת הצהריים.

הנהג שב ופקק אל תוך הראי שמי עליו. אחר חשף את שניו ובחנם בעיון יתר.

"שב בשקט. — אמר הגבר — אם לא תשב בשקט, אני מחזיר אותך הביתה".

הנער הביט בו, באב, ונצטמצם קמו עה על מושבו, הנער, ככל הנערים נתאוו מאוד להפליג באוטובוס ולר-אות את העירה. הוא ישב כן כדקה או שתיים, אלא שהיה נער, נער בן חמש והיה סקן מאוד, נודקף אט